

**Vyjádření školitele Mgr. Sabriny Muchové k průběhu studia a k dizertační práci
„Estetická syntéza Theodora W. Adorna. Subverzivní aspekt umění a jeho sociální
rozměr“**

předkládané v roce 2024 na Katedře estetiky FF UK

I. Hodnocení celého doktorského studia

Během celého studia kol. Muchová se mnou téma, rozvrh i dílčí kapitoly své práce hojně konzultovala, a to písemně i při osobních konzultacích. Části dizertace ale i studie, které nakonec nejsou součástí předkládané práce, zpracovala kol. Muchová také do konferenčních příspěvků přednesených u nás i v zahraničí (např. European Society for Aesthetics Annual Conference, International Critical Theory Conference of Rome) a následně také samostatných odborných textů, které vyšly tiskem („Estetická subverze v koncepci Christopa Menkeho“ [2017], „Umění a demokratizace. K několika bodům estetické syntézy Albrechta Wellmera [2021] nebo „Estetická syntéza a poukaz ke společenské nápravě v *Estetické teorii* Theodora W. Adorna“ [2022]). Práce na těchto studiích, které jsou tématem úzce spojené s dizertací, byla také podpořena fondy Specifického vysokoškolského výzkumu UK a Grantové agentury UK. Z hlediska tématu práce potenciálně vysoce přínosný výzkumný pobyt na Frankfurtské univerzitě zhatila, žel, epidemie (odehrál se tak v režimu online).

II. Celkové zhodnocení dizertační práce

Práce kolegyně Muchové podává výkladový klíč k jednomu z nejdůležitějších témat Adornovy *Estetické teorie (ET)*, stěžejního díla estetiky dvacátého století. Tímto tématem je otázka místa umění ve společnosti pozdního kapitalismu. Klíč jí poskytuje pojem „estetická syntéza“. První část dizertace (kap. 1 a 2) uvádí širší kontext Adornovy filozofie nezbytný pro pochopení místa estetické syntézy v *ET*. Její druhá část (kap. 3–5) se pak věnuje samotnému hlavnímu pojmu, který má vystihnout specificky estetickou povahu společenské podvrtnosti („subverzivnosti“) umění.

Strategie zvolená kol. Muchovou je originální, protože samotný termín estetické syntézy se v textu *ET* skoro nevyskytuje. Tato originalita s sebou však nese velké riziko, že vnese do interpretace témata cizí adornovské perspektivě. Kol. Muchové se ale podařilo zdárně tomuto riziku vyhnout a ukazuje, že estetická syntéza nabízí opravdu účinný výkladový

rámec pro složité a ústředního téma Adornovy knihy. Kol. Muchová píše pečlivě a s rozvahou, obratně také pracuje se sekundární literaturou: zasazuje práci do kontextu relevantních výkladů, ale zároveň ukazuje, v čem se její přístup liší a v čem by měl být upřednostněn.

Když jsme se s kol. Muchovou začali v roce 2017 bavit o tématu a struktuře práce, měla tehdy ambici použít téma subverze jako klíč k pojetí umění v tradici kritické teorie a získat tak pojmový aparát k posouzení role subverze v současném umění. Jak už to bývá u psaní rozsáhlejších kvalifikačních prací, během času se ukázalo, že bude potřeba téma omezit a soustředit se pouze na výklad subverze v kritické teorii. Tehdy ještě stáli v popředí kromě Adorna dva představitelé druhé, respektive třetí generace kritické teorie, Albrecht Wellmer a Christoph Menke. V této době také vznikly studie o Menkem a Wellmerovi, později samostatně publikované (viz výše). Potřeba zpracovat hlavní zdroj Wellmerových a Menkeho úvah o subverzi, tedy Adornovu *ET*, ale nakonec vedla k dalšímu zúžení, takže výsledná práce se věnuje primárně interpretaci *ET*. Nicméně tento vývoj v uvažování kol. Muchové rozhodně nebyl zbytečný, protože ji navedl na nápad použít estetickou syntézu (termín, na který poprvé narazila u Wellmera, jestli mě paměť neklame) jako výkladový klíč k adornovské subverzi uměním.

S čistým svědomím mohu říci, že všechny části předkládané práce byly důkladně prokonzultovány. Kol. Muchová se vždy snažila zpracovat mé psané či vyřčené poznámky a v tomto ohledu byla naše spolupráce příkladná. S potěšením mohu konstatovat, že výsledná studie prokazuje více než dostatečně vysokou úroveň badatelských schopností kol. Muchové.

III. Připomínky k dizertační práci

Předkládaná práce je dle mého názoru vysoké kvality a doporučil bych ji k přečtení každému, kdo by se chtěl seznámit s Adornovým chápáním postavení umění ve společnosti. Adorno záměrně svému čtenářstvu nic neusnadňuje a jeho interpretace často sklouznou k imitaci neimitovatelného stylu či k hermeticky neprostupným parafrázím. Kol. Muchová se nesnaží být „adornizující“ autorkou, ale nabídnout sympatizující, nicméně střízlivý vhled do textu, v němž, jak sama uvádí, vždy zůstanou interpretační nejasnosti či dokonce nedotaženosti.

IV. Případné dotazy k obhajobě

(1) Jak kol. Muchová uvádí, pro sociálně kritické vyznění uměleckých děl Adorno nepotřebuje postulovat zvláštní charakter estetického prožitku, který by pak měl nějaký emancipační charakter. Nabízí se pak ale otázka, proč ještě říkat estetické syntéze „estetická“, neváže-li se na specifický modus prožívání.

(2) Na straně 98. se dočteme následující: „Ideální společnost bychom ale mohli chápat jako plnou nenásilného napětí, s rozpornou, avšak dynamickou strukturou, bez nutnosti ustálené harmonie. Z takovéto perspektivy by pak estetická syntéza mohla být inspirací nebo motivací pro promýšlení odlišných modelů (ideálního) společenského uspořádání.“ Chápu správně, že tato pasáž nemá být interpretací Adornova postoje, ale alternativou k němu i k „harmonickému“ čtení est. syntézy jako předobrazu utopie? Jak si takové promýšlení představit?

V. Závěr

Jak vyplývá z výše řečeného, s radostí předběžně klasifikuji předloženou dizertační práci jako *prospěla*.

10. 4. 2024

Mgr. Jakub Bulvas Stejskal, Ph.D.